

'Tane tane' anlatan bir antropolog

Unutma Biçimleri de tıpkı *Yaşsız Zaman* gibi küçük ve harika bir kitap. Kitaplar aracılığıyla hem edebiyata hem de felsefeye bağlanmış okurları çokça mutlu edecek derinlikte bir düşünme deneyimi

FARUK DUMAN

Marc Augé, deyim yerindeyse, "tane tane" anlatan bir antropolog, bir düşünce adamı. Daha önce, yani ben onu *Yaşsız Zaman*'la tanımıştım, o küçük kitap bana bir başka küçük kitabı, *Yazmalı Defter*'i esinlemişti. Kitapların en sevdiğim yanı bu; bize başka kitapları okumak ya da yazmak için kapı aralamaları. Belki bu dünyada hâlâ bu kadar çok yazı yazılmamasının nedenlerinden biri de budur. *Yaşsız Zaman*'da, yazmak ölmek gibidir, diyor-du Augé, ama daha az yalnız ölmek. Bunu,

elbette, okumak için de söyleyebiliriz. Çoğu *zaman*, yazınsal yapıtların kimi sahnelerini kimi kahramanlarını aklımızda taşıyır. Bu, onları unutmadığımız anlamına gelir. Zaten, ölüren biraz daha "kalabalık" biraz daha az yalnız olmamızın nedeni de budur. Ama belki zihnimiz, mutluluğumuz için bir oyun oynuyordur bize.

Unutma Biçimleri de, tıpkı *Yaşsız Zaman* gibi küçük ve harika bir kitap. Kitaplar aracılığıyla hem edebiyata hem de felsefeye bağlanmış okurları çokça mutlu edecek derinlikte bir düşünme deneyimi. Belki Augé'nin kitaplarını betimleyecek en güzel sözcük bu; bir deneyim, yaşantı... Augé yukarıdan konuşan biri değil. Yazılarını "o sırada masanın üstünde olup bitenleri" aktarır gibi kaleme alıyor. Yani, bana kalırsa,

kesinlemlere gitmeden. "Unutmanın övgüsünü yapmak, belleği küçümsemek anlamına gelmediği gibi," diyor, "anıyı göz ardı etmek anlamına hiç gelmez; böyle bir övgü, unutmanın anımsama çerçevesinde işlediğini kabul etmek ve anı çerçevesinde tuttuğu yere işaret etmek demektir." Günlük yaşamın sorunlarını açmak için bir unutma yordamı da belirlemek zorundayız, diyor.

Ben daha çok, Augé'nin bu tür konuları, yani yaşlanma, unutma gibi günlük yaşamda hepimizi ilgilendiren konuları eninde sonunda yazına getirmesinden hoşlanıyorum. *Unutma Biçimleri*'nde ilkin çocukluk anılarına değiniyor ve bunların birer imge-anı olduğunu belirtiyor. Bu ne demektir; unutma, anıyı zihnimizden ansızın sil-



miyor, aklımızda kalan görüntülerin içinde boşluklar belirliyor ve görüntü tümüyle hiçbir *zaman* kaybolmuyor. Bu durumda, sözelimi, çocukluğunuzda ağaçtan düştüyünüz, sizin içinizde bir "kötü ağaç" imgesi kalıyor.

Aslına bakarsanız, davranışlarınıza yön veren de bu Freudyen ingeler oluyor. Bunu daha sonra, sanata eğilim gösterdiğiniz *zaman* bol bol kullanacağınızı varsayabilirsiniz. Çocukluğun imge-anıları, bildiğiniz gibi, pek çok sanatçının özellikle ilk dönem yapıtları için ana kaynak olarak görülüyor. Bir bakıma, unutulmuş ya da unutmaya yüz tutmuş yaşantı, yaratıcı deneyime dönüşüyor. Toplumsal sorunlarla ilgili konuları unutma yanlısı olmasam da, unutmanın yaratıcı eyleme dönüşebildiği bu tür bir örneklemenin son derece yararlı olduğunu söyleyebilirim.

Marc Augé, *anlatının* temellerini toplumsal geçmiş ve bireysel sorunlara yayıyor haklı olarak. Bu da *anlatı* dediğimiz şeyin salt oyun olmadığı anlamına geliyor. (Ben "kurmaca" sözcüğünün bu anlamda sorunlu olduğunu düşünüyorum). Mit'i geride bırakmak kurmacayla mümkündür, diyor Augé. Bunun tarihte böyle ve bu yolla gerçekleştiğini görebiliyoruz. İnsanlık, çocukluk imgelerinin "gaipten" gelmediğini, dolayısıyla tapılacak değil ama yaşamımızı zenginleştirecek izler olduğunu geç de olsa anlamıştır. ■

Unutma Biçimleri / Marc Augé / Çev: Mehmet Sert / YKY / 80 s. / Nisan 2019.